

SOCIÁLNA SONDA 2

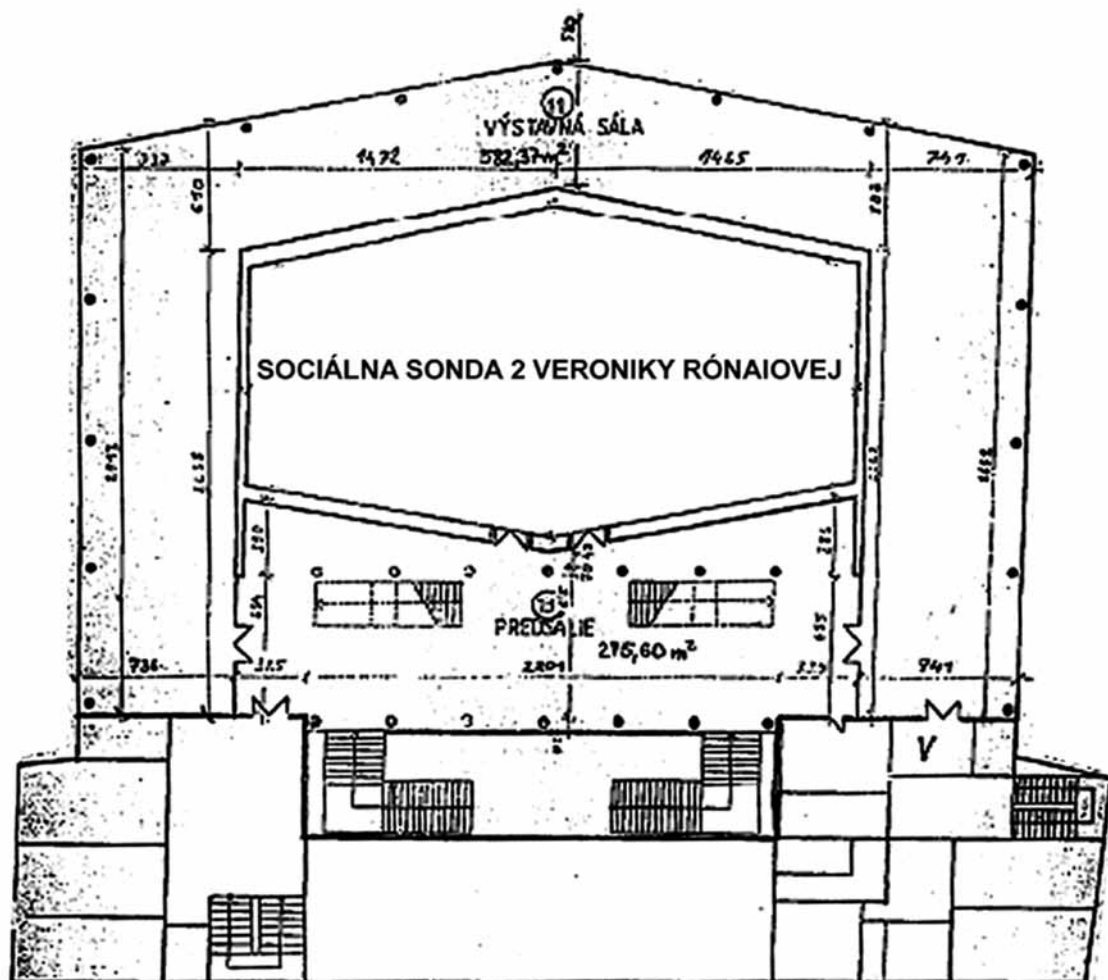
v koncepcii Veroniky Rónaiovej

Podujatie bolo venované 20. výročiu
založenia Trnavskej univerzity v Trnave

2012

Blažej BALÁŽ Mária BALÁŽOVÁ Cyril BLAŽO
Štefan BLAŽO Zuzana BRANIŠOVÁ Roman GAJDOŠ
Michal MORAVČÍK Veronika RÓNAIOVÁ

Vernisážový prejav **Vladimíra Beskida**

Rónaiovej sociálne rezy umeleckým prostredím

Výstavný projekt série Sociálnych sond Veroniky Rónaiovej prináša osobitnú správu o stave a kondícii výtvarného prostredia, v ktorom žije a celý život sa pohybuje – od detstva do dnešných dní. Nepriamo tak odkazuje k spoločenskému postaveniu a rozličným rolám, do ktorých bola a je ako autorka postavená v umeleckom (sonda 1), v pracovnom (sonda 2), či v rodinnom prostredí (sonda 3 – Traja muži v mojom živote). Dokonca toto projektovanie má možné skryté genderové podtexty vlastnej tvorby na pozadí sociálneho konštruktu umeleckej prevádzky. Nejde pritom o kvalitatívnu selektívnu štruktúru, ale skôr o správne vedený horizontálny rez osobným a osobitým umeleckým prostredím, prevrstvenou sieťou výtvarníckych buniek a komunit. Predstavuje väčšmi iný potlačený referenčný bod umenia – ako aktívna výtvarníčka sa sústreďuje na vlastné umelecké zázemie. Koncentruje sa na vzájomné vzťahy, súvislosti, prekrývanie kontextov jednotlivých protagonistov a ich diel.

Presvedčivo ukazuje, že „umenie je skôr vždy konkrétnou a historickou oblasťou konštrukcie sociálneho významu, ktorá je konzistentná a kontinuálna s inými modalitami významu, ale nie je na ne redukovateľná“ (David Summers). Aktuálne výstavné sondy 2-3 v Dome umenia v Bratislave je možné vnímať aj ako jej prvú „kurátorskú“ samostatnú výstavu v tomto priestore.

Prvú Sociálnu sondu realizovala Veronika Rónaiová už v roku 2008 v galérii U dobrého pastiera v Brne. Išlo o koncipovanie celku výstavy v podobe jedného umeleckého diela so zapojením diel iných, spriatelенých umelcov a umelkýň. Vznikla tak priestorová inštalácia, viacvrstevná mozaika prác vybraných umelcov ako súčasť privlastnenej sociálnej skutočnosti.

Súčasná výstava s označením *Sociálna sonda 2* stavia do vzájomnej konfrontácie a komunikácie tvorbu ôsmich výtvarníkov/-čok, členov Katedry pedagogiky výtvarného umenia PdF Trnavskej univerzity v Trnave, kde autorka pedagogicky pôsobí. Autori/-rky rôznych generácií a s rôznymi pohľadmi priliehavo reflektujú súčasný sociálny kontext na pozadí politických, spoločenských a umeleckých kódov. Výstava zviditeľňuje ich možno spoločné post-konceptuálne východiská, ale prináša aj široké spektrum osobných programov a výpovedí.

Tvorba **Blažeja Baláža (1958)** zastrešuje široké pole výtvarného vyjadrovania, v poslednom období vyniká koncentráciou na prácu s textom, grafémami, makarónskymi textami a jeho konotáciami. Súčasné introspektívne textové práce z cyklu „Umenie po poézii“ (2010-12) s ironicko-kritickými podtextami evokujú fiktívne pravdy („identikity“). **Mária Balážová (1956)** rozvíja svoju verziu postgeometrickej maľby približne od roku 1992, príznačné je pre ňu križenie osobnej mytológie znaku hadej hlavy s genderovým podtextom a zložitá ikonografia s viacerým symbolickým čítaním (Hadia geometria 33 – Fátum, 2000-1), či modelovanie nových dekonštruktívnych sústav a obrazových polí (Chaos 7 – teória symetrií, 2012).

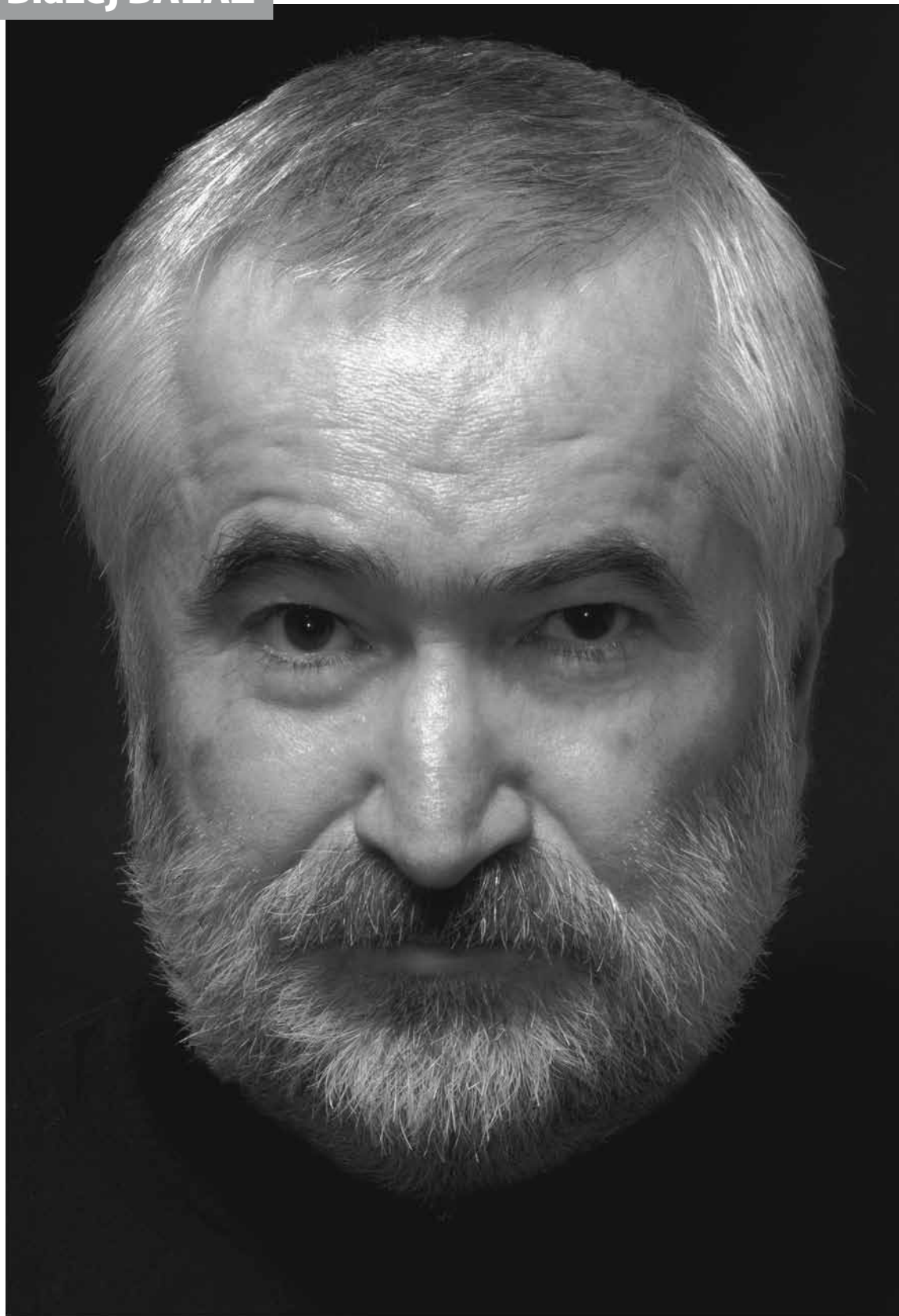
Pre **Cyrila Blaža (1970)** sú charakteristické vtípné komentáre a intervencie, drobné kolážovité príbehy a „vyklbené“ situácie, kde naoko laxným prístupom k umeleckej tvorbe a minimálnymi posunmi dosahuje maximálny účinok. Sme svedkami podivných stretnutí komína na chrbte slona, bratislavského hradu na odrezanom príku, či spolujazdectvo autora na Cvengrošovej biatku pred národnou bankou a pod. (Printy, 2008). **Štefan Blažo (1956)** sa dlhodobo venuje fotografickej a filmárskej tvorbe. Na výstave prezentuje vlastnú foto-sondu portrétov ostatných autorov, kde v čierno-bielej pozícii presvedčivo zachytáva charakterové črty portrétovaných (VR, CB, ZB, MM, MB, RG, BB, 2012). Mladšia **Zuzana Branišová (1980)** prináša subtilnejšiu výtvarnú výpoveď v podobe konceptuálne ladených textilných objektov a zložitejších inštalácií s kresťanským podtextom (Prvá pomoc pre lásku, 2005). U maliara **Romana Gajdoša (1983)** pri organizovaní obrazovej plochy ide zdanlivo o protikladnú polohu prezentácie synergie fotorealizmu a postgeometrickej abstrakcie. Premyslenou farebnou a tvarovou redukciou dosahuje na ploche silného 3D efektu a obrazovej architektúry priestoru (Dokonalá prázdnota – verzia A, 2009). **Michal Moravčík (1974)** s príznačným kritickým akcentom upozorňuje na skryté súvislosti spoločenského diania v historickom až „archeologickom“ odkrývaní vrstiev, skrytými za novšími nánosmi. Jeho výskum smeruje do súkromnej pamäte, ale súčasne odkazuje aj k „veľkým“ historickým príbehom a postsocialistickej minulosti. Dominantu vo výstavnom priestore tvoril metaforický „triumfálny oblúk“ zo sektorového nábytku bývalých čias (Barrenground, 2009).

Samotná **Veronika Rónaiová (1951)**, ktorá sa v 70-tych rokoch pohybovala v rámci klasického závesného obrazu, v súčasnosti uprednostňuje postkonceptuálne a mediálne postupy v súvislosti s definíciou obrazu. Používa autocitácie a privlastňovanie, intervencie do starších prác a vytváranie ucelených obrazových inštalácií (Kompresia, 2008-12).

Druhá výskumná sonda Rónaiovej a jej kolegov/- gýň prináša tak malú „sociálnu vzorku“ výtvarných prístupov a práce Katedry pedagogiky výtvarného umenia PdF TU v Trnave pri príležitosti 20. výročia založenia Trnavskej univerzity.

V projekte Sociálnych sond vytvára Veronika Rónaiová cenné, nehierarchické a zámerne fragmentárne prostredie, ktoré nahľadáva a trochu neutralizuje kunsthistorický a muzeálny „diktát“. Nastavuje vlastné intelektuálne zrkadlo múzeu umenia, ktoré je ako mocenský a hierarchický konštrukt značne „zdiskreditovanou inštitúciou“ (Douglas Crimp). Mauzoalizuje minulosť, preferuje jasný pevný tvar, hodný muzeálneho podstavca, konzervuje obsah a vyžaduje istú zbožnosť nad zoradeným „čistopisom“ dejín umenia. Autorka v rámci svojich sociálnych rezov a umeleckých výskumných sond uprednostňuje neautoritárske enklavy živého umenia, ich prezentačné a nie reprezentačné kultúrne kódy a kontexty. Ukazuje, že súčasný dialóg umenia sa môže pohybovať aj v iných fyzikálnych a mentálnych skupinách a skupenstvách. Vizuálny text je daný, ale kultúrny kontext je vytváraný, formovaný a (re)formovateľný...

Vladimír Beskid

29.10.1958 Nevoľné

1973 – 77 SUPŠ Kremnica

1977 – 1983 VŠVU Bratislava

Pôsobí ako docent a vedúci Katedry pedagogiky výtvarného umenia na Trnavskej univerzite

Samostatné výstavy – výber

- 2001 Geld macht frei, Košice, Múzeum V. Löfflera
- 2002 Mária a Blažej Balážovi / Skrytý pôvab malby, České Budějovice, Dům umění (CZ)
- 2003 Geld macht Kunst, Trnava, Galéria J. Koniarka
- 2006 Treptomachia. Sk, Brno, Galerie Kabinet (CZ)
- 2007 Texty 1988/2007, Košice, Východoslovenská galéria
Texty 1988/2007, Žilina, Považská galéria
- 2009 WARTEZEIT, Wien, Slowakisches Institut (AT)
SUCHARATOLEST, Bratislava, Dom umenia
- 2011 Konceptuálne texty, Liptovský Mikuláš, Liptovská galéria P. M. Bohúňa
Mária Balážová, Blažej Baláž : Post-Geo-Text, Berlin, Slowakisches Institut, (D)
- 2012 EINEMU, Nitra, Nitrianska galéria

Kolektívne výstavy – výber

- 1989 18th International Print Biennale, Ljubljana, Moderna galerija (YU)
- 1990 Drawing 1990, Provo, Harris Fine Arts Center (USA)
- 1992 Vth International Drawing Triennale, Wroclaw (PL)
- 1995 21st International Print Biennale, Ljubljana, Moderna Galerija (SL)
12th International Biennale of Small Sculpture, Murska Sobota, Galerija M. Sobota (SL)
- 1997 Picturale, Est, Strasbourg, L' Espace – Exposition de la CCI (F)
- 1999 23rd International Print Biennale, Ljubljana, Moderna galerija (SL)
- 2001 Objekt/ objekt. Metamorfózy v čase, Praha, České muzeum výtvarných umění (CZ)
- 2002 New End of Painting, Trnava, Galéria Jána Koniarka
- 2004 IV. International Biennale of Drawing 2004, Plzeň, Západočeská galerie (CZ)
- 2005 Nový zlínsky salon 2005, Zlín, Dům umění (CZ)
Prievan / Současná slovenská malba 2000 – 2005, Praha, Galerie hl. města Prahy (CZ)
- 2007 Slovenská grafika 20. storočia. Bratislava, Galéria mesta Bratislavy
- 2009 Intertext / Od konceptuálneho k postkonceptuálnemu textu, Trnava, G. J. K.
- 2010 After Hours: Phase 2, Santa Ana, Orange County Center for Contemporary Art (USA)
Formate der Transformation 89 – 09, Wien, MUSA – Museum auf Abruf (AT)
- 2011 Sedmokrásky a klony, Bratislava, Národná galéria
Alternatívna slovenská grafika, Bratislava, Galéria Cypriána Majerníka
1st International Biennial of Drawing and Graphic Arts, Győr, Városi Művészeti Múzeum (H)
ObraSKov, Brno, Wannieck Gallery (CZ)

Bibliografia

- VALOCH, J. – VARTECKÁ, A. 2003. *Blažej Baláž*. Trnava: Trnavská univerzita, Na východ od raja, 132 s.
- BESKID, V. – GAJDOŠ, R. 2007. *Blažej Baláž: Texty 1988 /2007*. Trnava: Na východ od raja, Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 50 s.
- BALÁŽ, B. 2009. *Texty k textom*. Trnava: Pedagogická fakulta, 30 s.

Zbierky

- Slovenská národná galéria, Bratislava
- Národní galerie, Praha (CZ)
- Galéria mesta Bratislavy, Bratislava
- Východoslovenská galéria, Košice
- Stredoslovenská galéria, Banská Bystrica
- Galéria J. Koniarka, Trnava
- Galéria M. A. Bazovského, Trenčín
- Tatranská galéria, Poprad

Umenie po poézii, 2010-2012, 600 x 14 000 cm (7 častí), inštalácia, olej, akryl na plátne

Tvorba Blažeja Baláža zastrešuje široké pole výtvarného vyjadrovania, v ktorom ako jeden z najvýraznejších blokov vystupuje pozícia nadväzujúca na konceptuálne a postkonceptuálne tendencie. Konceptuálny text (tak ako je pomenovaný v publikácii *Konceptuálny text/Genéza a metamorfózy*) sa nestáva len redukciou vizuálnej informácie na obsah, ale samotným médiom, posolstvom a kódom, sieťou prepúšťajúcou a zachytávajúcou jednotlivé významy, ktorá je pre autora kľúčovou polohou napriek všeobecnej dominancii obrazov v súčasnej vizuálnej kultúre. Výstava tvorí úzky výber stratégií, ktorým sa autor venuje zhruba od deväťdesiatych rokov, a ktoré prinášajú do jeho tvorby výraznejšie ukotvenie v morfológii výtvarného textovania.

Keď Baláž v dominante výstavy (*Vanitas, 2011*) ponechá plátno nenatiahnuté, odkazuje tým na jednej strane k starovekým zvitkom ako prvopočiatku alfanumerického lineárneho kódu (a k neotrasiteľnosti ich tvrdenia), na druhej strane tak zároveň predstavuje formu rezignácie na obraz, určitý druh skepsy voči obrazovému mysleniu, ktorá je v klasickom konceptuálnom myslení neodmysliteľne zakorenená. Formálna podpora textového cirkulovania navyše vytvára paralelu so životným cyklom vo všeobecnosti.

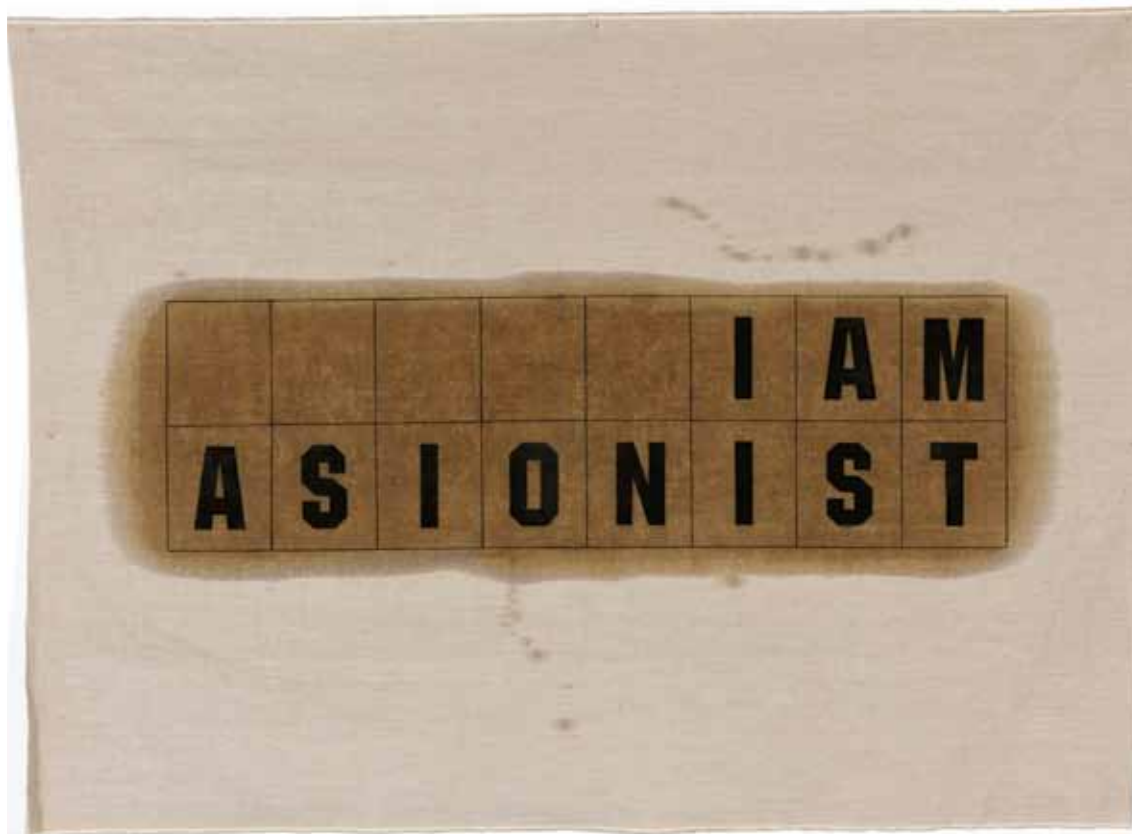
Horizontálne konceptuálne texty s vyhrotenejším sociálnym kontextom: *UMENIE KLAMAŤ, UMENIE ZABÍJAŤ, UMENIE KRADNÚŤ, UMENIE PREŽIŤ* (2004/05), ktoré poukazujú na pozíciu súčasného umelca, a zároveň, obdobne ako posledné Balážove texty obsahujúce prevzaté citáty výtvarných teoretikov, tento odkaz odkláňajú k širším spoločenským a politickým úvahám.

Simultánne texty tvoria špecifickú pozíciu, ktorá je realizovaná prostredníctvom prekrývania jednotlivých textových plánov. Veta ako textová štruktúra, zložená z radu znakov usporiadaných v priestore – vo vzťahu medzi tým, čo je napravo a čo naľavo, a v čase – čo bolo skôr a čo neskôr, stráca svoju paradigmatickú hodnotu a v kontexte simultánneho textu sa dôležitejším stáva vzťah medzi vrchnou a spodnou vrstvou textu. Deštruovaná forma si potom viac ako textový prístup všíma tekutosť obrazového čítania. Autor na tejto výstave predstavuje jeden z prvých textov tohto typu (*TOTOJEZIVOTPRESVINE, 2006/7*), v ktorom vzniká ešte razantnejšie umocnenie irónie a sarkazmu na označenie súčasnej situácie umelca a občana.

Roman Gajdoš

Umenie po poézii 7 / IAMAPSEUDOCONCEPTUALARTIST, 2011/12, 151 x 307 cm, olej, akryl na plátne

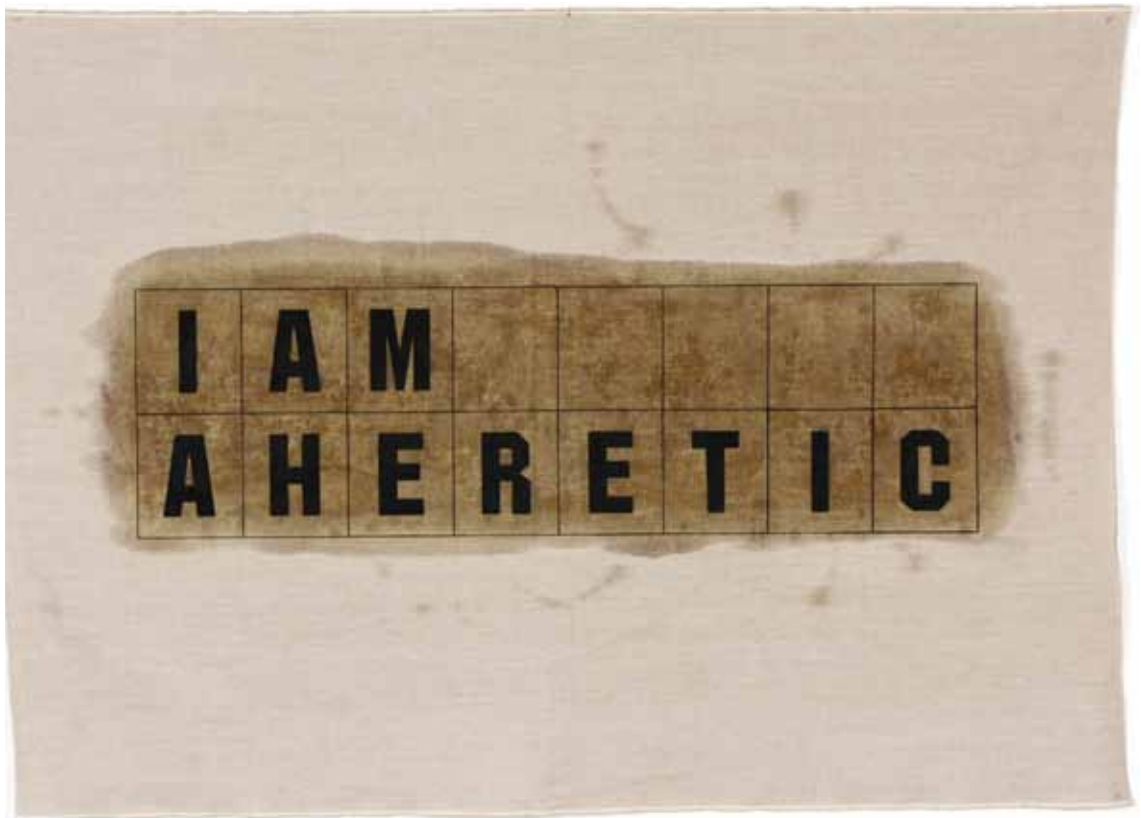
Umenie po poézii 2 / IAMASIONIST, 2010/12, 151 x 217 cm, olej, akryl na plátne

Umenie po poézii 6 / IAMAPERIPHERALARTIST, 2010/12, 151 x 253 cm, olej, akryl na plátne

Umenie po poézii 4 / IAMANIHLIST, 2010/12, 151 x 234 cm, olej, akryl na plátne

Umenie po poézii 1 / IAMAHERETIC, 2010/12, 151 x 217 cm, olej, akryl na plátne

V rozvetvenej tvorbe Blažej Baláža vystupuje ako jeden z najvýraznejších blokov poloha nadväzujúca na konceptuálne a postkonceptuálne tendencie. Hoci dominantným vyjadrovaním sa v posledných rokoch jeho tvorby stáva text, pomocou ktorého odkazuje na radikálne konceptuálne stratégie popierajúce akúkoľvek vizuálnu reprezentáciu, zaznamenávame v jeho tvorbe silné obrazové myslenie, ktoré prijíma obraz ako rovnocenného partnera a necháva ho infiltrovať do textovej plochy. Obraz spolu so signálnou farebnosťou tvorí kľúč, ktorý Baláž vsúva do svojich textových posolstiev. Kým na samostatnej výstave v Galérii Petra Michala Bohúňa v Liptovskom Mikuláši prezentoval niekoľko svojich stratégií (vrátane nového cyklu privlastnených výrokov či vždy v novej forme sa objavujúceho slova EINEMU), pre expozíciu v Berlíne vyskladal kolekciu založenú na deviatich grafémových slovách, vo vnútri ktorých sa objavujú ďalšie možnosti čítania akumulovaných významov. Baláž zaznamenáva entropiu textu na úrovni jednotlivých písmen, de- a re- konštruje európske jazyky, čím posúva hranice možnosti práce s lingvistickým systémom.

Roman Gajdoš

31.8.1956 Trnava
1972 – 76 SUPŠ Bratislava
1978 – 1984 VŠMU Bratislava
Pôsobí ako docentka na Trnavskej univerzite v Trnave

Samostatné výstavy – výber

- 1995 Hadia geometria, Bratislava, Galéria Cypriána Majerníka
- 1996 Hadia geometria 2, Trnava, Galéria J. Koniarka, Kopplov kaštieľ
- 2000 Tucet /1988 – 2000/, Banská Bystrica, Stredoslovenská galéria
- 2000 Tucet /1988 – 2000/, Košice, Východoslovenská galéria
- 2001 Nadowessieux, Bratislava, Galéria mesta Bratislavy, Pálffyho palác
- 2002 Mária a Blažej Balážovci / Skrytý pôvab malby, České Budějovice, Dům umění (CZ)
- 2004 Alphabet, Trnava, Galéria J. Koniarka, Kopplov kaštieľ
- 2007 Nová významovosť, Nitra, Nitrianska galéria
- 2011 Mária Balážová – Post-Geo, Liptovský Mikuláš, Liptovská galéria P. M. Bohúňa
- 2011 Mária Balážová, Blažej Baláž: Post-Geo-Text, Berlin, Slowakisches Institut (D)

Kolektívne výstavy – výber

- 1989 6. celoslovenská výstava kresby, Žilina, Považská galéria
- 1990 Drawing 1990, Provo, B.F.Larsen Gallery, Harris Fine Arts Center (USA)
- 1992 Vth International Triennale of Drawing, Wroclaw, Galeria Miejska (PL)
- 10th Norwegian International Print Triennale, Fredrikstad, Fredrikstad Library (N)
- 1995 1st International Triennial of Graphic Arts, Sofia, Exhibition Gallery (BG)
- 1997 BRIDGing, Esztergom, Múzeum Duna – Galéria Európsky stred (H)
- IV Bienal Internacional de Grabado, Buenos Aires, Centro Cultural Borges (Argentina)
- 1998 Klub konkretistů, Hluboká nad Vltavou, Alšova jihočeská galerie (CZ)
- 1999 Klub konkretistov, Bratislava, Slovenská národná galéria
- 2001 Eine kurze Geschichte zur Malerei, Leverkusen, Foyer Erholungshaus (D)
- 2002 New End of Painting, Trnava, Galéria Jána Koniarka
- 2004 Contemporary Slovakian Art, Krakow, International Cultural Centre (PL)
- 2005 Nový zlínsky salon 2005, Zlín, Dům umění (CZ)
- Kortárs Szlovák Képzőművészet 1960 – 2000, Budapest, Ernst Múzeum (H)
- Prievan / Současná slovenská malba 2000 – 2005, Praha, Galerie hlavního města Prahy (CZ)
- 2006 Spříznění... Allied..., Praha, Národní galerie, Veletržní palác (CZ)
- 2007 PitoreSKa / O současném slovenském obraze, Brno, Wannieck gallery (CZ)
- Arta Slovaca 1960 – 2000, Bucuresti, Muzeului National de Arta Contemporana (RO)
- 2010 Hranice geometrie, Bratislava, Dom umenia
- 2011 ObraSKov, Brno, Wannieck Gallery (CZ)
- Sedmokrásy a klony, Bratislava, Slovenská národná galéria

Bibliografia

- BESKID, V. – VALOCH, J. – GAJDOŠ, R. 2009. *Mária Balážová /Dielo z rokov 1985 – 2009*. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 111 s.
- BALGAVÁ, B. – ORAVCOVÁ, J. – VALOCH, J. 1997. *Mária Balážová*. Trnava: Galéria Jána Koniarka, 32 s.
- VALOCH, J. 2002. *Mária Balážová / Hadia geometria 1997 – 2002*. Trnava: vlastným nákladom, 12 s.

Zbierky

- Slovenská národná galéria, Bratislava
- Národní galerie, Praha (CZ)
- Galéria Jána Koniarka, Trnava
- Stredoslovenská galéria, Banská Bystrica
- Galéria M. A. Bazovského, Trenčín
- Wannieck Gallery, Brno (CZ)

Hadia geometria 33 – Fátum, 2000/2001, 300 x 400 cm, olej na plátne

Práca Márie Balážovej je už od roku 1985 systematicky ukotvená v kontexte postgeometrickej abstrakcie a na jej poli predstavuje najrozmanitejšie možnosti práce s jazykom hard-edge. Autoreferenčná geometrická skladba neskorej moderny je potlačená v prospech semifiguratívneho čítania maliarskeho poľa, ktorého nosnou figúrou sa stáva štylizovaná hlava a telo hada. Tie spolu tvoria vždy nanovo definované konfigurácie s originálnymi posunmi a zostávajú prítomné ako emblematický kód, konštanta v stále sa obmieňajúcich vizuálnych rovníkoch jej tvorby. V znakovtvorbe Márie Balážovej sústava hadích tiel zostáva síce základným objektivizujúcim pilierom vizuálnej informácie, ale výsledná skladba podlieha výsostne autorkinmu individuálnemu prístupu. Ten je úzko napojený na eklektické vrstvenie znakov kultúrnej pamäte s piktogramovými polohami vlastných vyjadrení. Avšak dôležitejším atribútom, ako je prečerpávanie znakového kódovania postmodernity, je syntetické uvažovanie v obrazovej šifre, zosúladenie sémantického a vizuálneho poľa, čím vzniká celkom osobitný prístup v kontexte stredo európskeho výtvarného priestoru, ktorý je v súčasnosti obohacovaný o genderové čítania a mužsko-ženské vzťahy.

Roman Gajdoš

Chaos 6 – Teória symetrií 1, 2012, 135 x 200 cm, akryl na plátne

Chaos 7 – Teória symetrií 2, 2012, 135 x 200 cm, akryl na plátne

Chaos 6 – Teória symetrií 1, 2012, 135 x 200 cm, akryl na plátne

Mária Balážová – Post-Geo

Výstava Márie Balážovej Post-Geo predstavuje výber maliarskych diel z posledných desiatich rokov jej tvorby, ktorý je súčasťou autorkinho dlhoročného umeleckého snaženia na poli postgeometrickej abstrakcie, a ktorý rozvíja už od roku 1985. V rámci postgeometrickej malby zaznamenávame u nej prekračovanie hraníc dnes už rigidnej, autoreferenčnej geometrickej abstrakcie neskorej moderny a upriamenie pozornosti na semifiguratívne čítanie abstraktného maliarskeho poľa, ktorého nosnou figúrou sa stáva štylizovaná hlava a telo hada. Tie spolu tvoria vždy nanovo definované konfigurácie s originálnymi posunmi a zostávajú prítomné ako emblematický kód, konštanta v stále sa obmieňajúcich vizuálnych rovniciach jej tvorby až podnes. Výber diel z rozsiahleho cyklu HADIA GEOMETRIA a príbuzného podcyklu JAPONSKÝ KRÍŽ predstavujú práve túto polohu disciplinovaného prehodnocovania niektorých postmoderných tendencií, v rámci ktorých autorka vytvára priestor novým znakovým konšteláciám a naplňa ich významom. V znakovtvorbe Márie Balážovej konfigurácia hadích tiel zostáva síce základným objektivizujúcim pilierom vizuálnej informácie, ale výsledná skladba už podlieha výsostne autorkinmu individuálnemu prístupu.

Emocionálne a výrazovo nasýtenú množinu signálnej farebnosti Balážová v správnom dávkovaní obohacuje aj o iné výtvarné médiá (kresba, serigrafia). V závislosti od použitého média nastáva aj zmena

Chaos 7 – Teória symetrií 2, 2012, 135 x 200 cm, akryl na plátne

formátu, v ktorom sa autorka pohybuje. Vzniknutá variabilita potom zahŕňa maliarske, kresliarske a grafické spracovania, prejavujúce sa ako viacvrstvé uvažovanie s pevným podkladom vo vlastnej morfológii.

Pre cyklus kresieb a malieb CHAOS, ktorý vznikol od roku 2000, je charakteristické lámanie hadích tiel, v ktorých je eliminované znakové myslenie a obrazové pole prechádza zásadnou zmenou konfigurácie.

Samotný významový rozptyl Hadej geometrie a využívanie širokého znakového repertoáru, systém odkazov a spomínaných posunov, ale hlavne autocitovanie, výrazne prispieva k začleneniu sa Balážovej do kontextu postmodernej geometrie. Avšak dôležitejším atribútom, ako je prečerpávanie znakového kódovania postmodernej, je syntetické uvažovanie v obrazovej šifre, zosúladenie sémantického a vizuálneho poľa, čím vzniká celkom osobitný prístup v kontexte stredoeurópskeho výtvarného priestoru.

Roman Gajdoš

VR, CB, ZB, MM, MB, RG, BB, 2012, fotografie na papieri, jednotlivo 100 x 70 cm

21.6.1956 v Trnave

- 2012 získal doktorát v odbore Masmediálne štúdiá
- 1982 absolvoval magisterské štúdium na Filmovej a televíznej fakulte Akadémie muzických umění v Prahe v odbore filmový a televízny obraz
- 1975 absolvoval štúdium na Strednej umelecko-priemyslovej škole v Bratislave v odbore Úžitkové výtvarníctvo – umelecká fotografia
Venuje sa fotografickej a filmovej tvorbe.

VR, CB, ZB, MM, MB, RG, BB, 2012, fotografie na papieri, jednotlivivo 100 x 70 cm

Kolektívne výstavy: Praha, Bratislava, Trnava

Filmová tvorba:

Celovečerný hraný film *Poslední mejdan*, 1983 / kamera.

Celovečerný dokumentárny film: *Čo odvíal čas*. 2003 / kamera

Cyklický filmový projekt dokumentárnych filmov o Slovensku *Letopisy* 1993-2012 (námety, scenáre a kamera)

1. 5. 1970 Bratislava

1984 – 1988 SUPŠ, Bratislava

1988 – 1994 VŠVU, Bratislava

Pôsobí ako pedagóg na Katedre pedagogiky výtvarného umenia na Trnavskej univerzite

Žije a pracuje v Bratislave

Samostatné výstavy – výber

2011 Pekný žobrák, Moravská galerie, Brno, (CZ)

2009 Bez lepidla, Galéria Jána Koniarka, Trnava

2007 Cyril Blažo, Kunstverein München, Mníchov, (D)

2006 C. Blažo, Tranzit, Bratislava

2002 Bol raz jeden (kráľovstvo ničnerobenia), Galerie G99, Dům umění města Brna, Brno, (CZ)

1999 Cyril Blažo, Atelier Noon, Praha, (CZ)

Napíňané brušká, spolu s Markom Blažom, Galéria Priestor, Bratislava

Najlepší spôsob, ako začať deň, Galéria Tatrastoft, Bratislava

Práce Pekný žobrák a Nad zemou sú so série Bez lepidla. Séria vznikla na základe techniky spojenia dvoch obrazov bez použitia lepidla, prevrátením časti zadnej strany na prednú stranu knihy alebo časopisu. V ďalšom význame Bez lepidla znamená bez použitia spájania, teda urobené z jedného kusu. Tak ako tradičné sochy obdivujeme aj preto, lebo boli vytvorené iba z jedného kusa kameňa. Na rozdiel od klasickej koláže môže autor polohu a obrysy vystrihnutého obrázku ovplyvňovať iba obmedzeným spôsobom.

Na reliéfe Biatec je Cyril Blažo ako spolujazdec, práca nadväzuje na niekoľko podobných Prác, kde autor dorábala cudzie sochárske diela priamo na ulici, výsledkom je fotografia. V roku 1999 vznikol dokument Jána Šebíka o neznámych sochách a sochároch v meste, z ktorého sú tu dva obrázky, Cyril Blažo sprevádza diváka po meste a odhaľuje význam objektov, ktorý zostával skrytý, objavuje sochy na nečakaných miestach.

Cyril Blažo

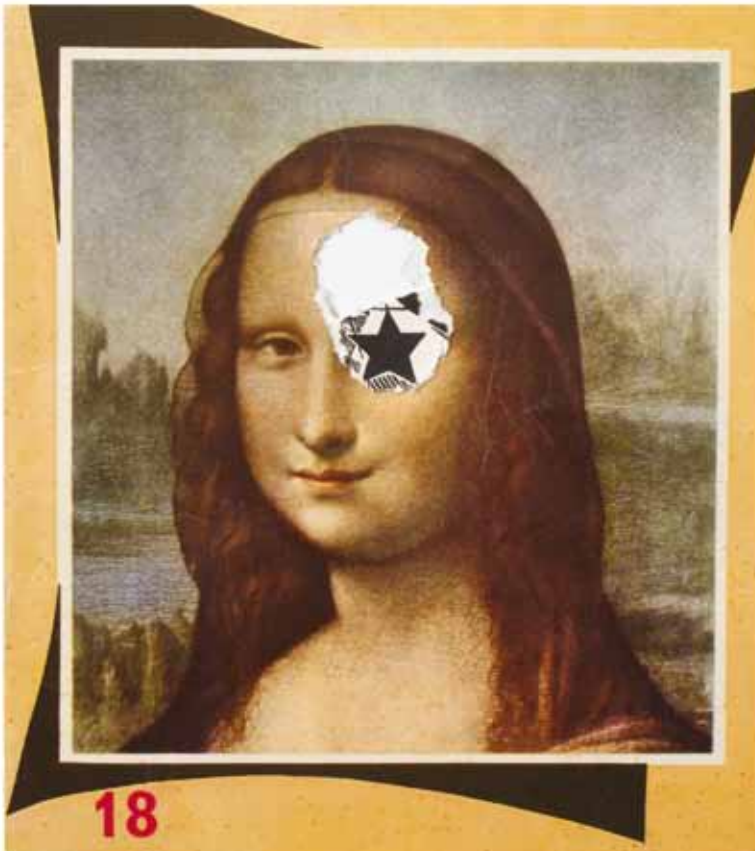
Sochy ?! 1999, Video by Jano Sebík

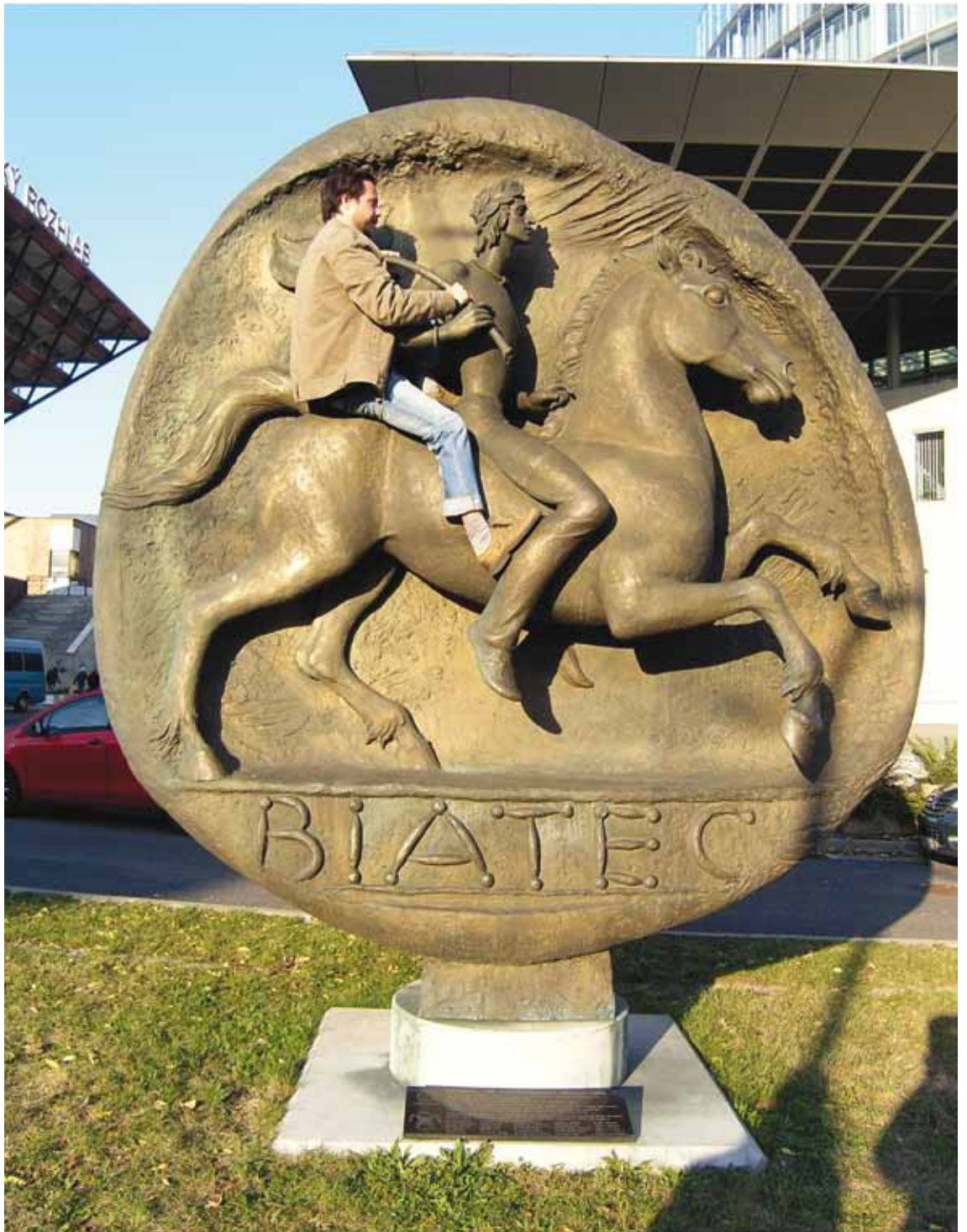

Bez názvu, 2007, sietotlač

Pekný žobrák,
2010, inkjet print

Socha, 2011, inkjet print

12.8. 1983
Horská 1278/1, 958 06 Partizánske
Tel: 0904 446 529
E-mail: roman.gajdos@truni.sk

Prehľad zamestnaní:

2007 – doteraz Trnavská univerzita v Trnave, Pedagogická fakulta

Prehľad zastávaných pozícií:

2009 odborný asistent Katedry pedagogiky výtvarného umenia Pedagogickej fakulty TU v Trnave
2007 – 2009 asistent Katedry pedagogiky výtvarného umenia Pedagogickej fakulty TU v Trnave

Samostatné výstavy

2009 DOKONALÁ PRÁZDNOTA,
Brno, Galerie Milana Zezuly, Česká republika
ZUZANA BRANIŠOVÁ A ROMAN GAJDOŠ: STAV NEPRÍTOMNOSTI
Trnava, Trnavská radnica – západné krídlo, Slovenská republika

Kolektívne výstavy

2006 SLADKÉ MÁMENÍ / VÁCLAV STRATIL A JEHO STUDENTI,
Jihlava, Galerie Jana Šmoka, Česká republika
2007 HVĚZDY, Brno, Galerie FaVU, Galerie Aspekt, Česká republika
2008 MULTIPLACE, Trnava, Galéria J. Koniarka, Slovenská republika
2010 SLOVENSKÁ GEOMETRIE 1, Plzeň, Galerie města Plzně, Česká republika
2011 MLADÍ TO VIDIA INAK, Bratislava, Dvorana Ministerstva kultúry SR

ZOZNAM KURÁTORSKEJ ČINNOSTI

Samostatné výstavy

2006 JIŘÍ VALOCH: SLOVA JAKO SLOVA, Brno, Galerie u Dobrého pastýře, Česká republika
2009 BLAŽEJ BALÁŽ: POSEDLOST, Ostrava, Ostravská univerzita, Česká republika
BLAŽEJ BALÁŽ: SUCHARATOLEŠŤ, Bratislava, Dom umenia, Slovenská republika
BLAŽEJ BALÁŽ: WARTEZEIT, Viedeň, Slovenský inštitút vo Viedni, Rakúsko
2010 ZUZANA BRANIŠOVÁ: DYNASTIJA, Nitra, Galéria Mladých – NG, Slovenská republika
2011 BLAŽEJ BALÁŽ: KONCEPTUÁLNY TEXT
Liptovský Mikuláš, Galéria Petra Michala Bohúňa, Slovenská republika
MÁRIA BALÁŽOVÁ: POST-GEO, Liptovský Mikuláš, Centrum Kolomana Sokola – Galéria Petra Michala Bohúňa, Slovenská republika
LUKÁŠ KIJAC A KATARÍNA KRAJČÍRIKOVÁ: PERMANENT BLUE, Bratislava, Cik Cak centrum,

Kolektívne výstavy

2006 VAFEX, Trnava, Galéria Jána Koniarka, Slovenská republika
2007 OKOLO JDOUCÍ OKOLO STOJÍCÍ, Hlinsko, Městská galérie, Česká republika
2008 OUT OF PORTRAIT, Trnava, Galéria Jána Koniarka, Slovenská republika
2009 INTERTEXT – OD KONCEPTUÁLNEHO K POSTKONCEPTUÁLNEMU TEXTU
Trnava, Galéria Jána Koniarka, Slovenská republika
2010 ÚROVEŇ POHYBU, Piešťany, Dom umenia, Slovenská republika
SEDEM DOTYKOV, Nitra, Nitrianska galéria, Bunker, Slovenská republika

Dokonalá prázdnota (verzia A), 2009, email a sprej na plátne, 200 x 150 cm

Dokonalá prázdnota (verzia B), 2009, email a sprej na plátne, 200 x 150 cm

Someone Else's Train I., 2008, email na plátne, 155 x 200 cm

(Jeho práce) Sú artikulované na pomedzí fotorealizmu a postgeometrickej abstrakcie. Dôležitým sa stáva práve tento moment zmrazenia, za ktorým ešte rozoznávame reálny základ zobrazenia s pôvodom vo fotografickom obraze, ale ktorý svojou schematickosťou už organizuje obrazovú plochu v geometrickej partitúre. Miera štylizácie je individuálna, odstránením nepodstatných informácií tvorí vizuálnu skratku, ktorej úlohou je dodať zobrazovaniu všeobecnejší rozmer. Ten na jednej strane evokuje známe miesta, avšak ich prílišná univerzálnosť paradoxne zabraňuje akejkolvek identifikácii. Napriek vytvoreniu povedomých urbánnych štruktúr sú tak tieto miesta, tvorené nepriepustnými obrazovými plánmi, príliš všeobecné na to, aby nás pustili dnu. Vstup nie je možný – akokoľvek by bol cieľom. Nachádza sa v nich kontrast medzi metaforickým názvom a doslovnosťou.

Someone Else's Train II., 2008, email na plátne, 155 x 200 cm

Opakovanie a radenie, základné znaky geometrického uvažovania, sú v prípade diptychu *Dokonalá prázdnota* nahradené novými verziami, akými si nedokonalými kópiami, ktoré na jednej strane odkazujú k obsahovej vyprázdnenosti, na druhej strane komentujú neschopnosť analyzovať a sústrediť sa na jednu vec – tekutý modus pozornosti, neustála potreba overovania vo svete, kde nikto ničomu neverí.

„Okna prezentujú život či životy svojho domu. Prezentujú své interiéry s cieľom ukázať, že se nikdy nejednalo o žiadne interiéry. Interiér je vyloučen: nič už nemá nitro. Všetchno je vonku. V tomto smysle celé mesto pripomína vykuchané zviera. Mesto odstránilo jakýkoli priestor „za“ či „vnitř“. Jediným povoleným vnitřním priestorom je vnitřek sejfů. Tak zni druhé poučení.“

John Berger

12. 08. 1974 Bratislava
Žije a pracuje v Bratislave, Slovensko
www.moravcik.sittcomm.sk; www.verejnypodstavec.com
tel.: 00421 (0) 903 183 528; moravcikmichal@hotmail.com

Solo výstavy (výber)

- 2011 Glajchszaltung, Laboratorium sztuki, Wozownia Art Gallery, Toruń, Poľsko
- 2010 Dispositif (with Tomáš Džadoň), Galerie U Dobrého pastýře, BKC, Brno, Česko
DKP, Galerie Jelení, Centre for Contemporary Art, Praha, Česko
- 2008 Martha Stewart would never dream of, Galerie ANTJEWACHS, Berlín, Nemecko
- 2007 Polis (s P. Feriancovou a K. Krakowiak), Gallery Valentina Moncada, Rím, Taliansko
- 2006 Poriadok, Mobile Studios, Public Art project, Bratislava, Slovensko
- 2005 Varianty poriadku, Galerie Raketa, Ústí nad Labem, Česko
Furnitures, Add on, Kunst in Öffentlichen Raum, Viedeň, Rakúsko
Patriot Pact, Mirbachov Palác, Galéria mesta Bratislava, Slovensko
- 2004 Internal Affairs 3/Closed Society, CC Centrum, Bratislava, Slovensko
Retro Urge, Billboard Gallery Europe, Bratislava, Slovensko

Skupinové výstavy (výber)

- 2012 Sociálna sonda 2 Veroniky Rónaiovej, Dom umenia, Bratislava, Slovensko
- 2011 COMMON IDENTITY? Galéria SPACE, Bratislava, Slovensko
Galicia: Topographies of Myth /Rhythmic Exercises, BWA Sokol, Nowy Sacz, Poľsko
Prague Biennale 5, Microna Space, Praha, Česko
Flashbulb Memory, Studio Gallery, Budapešť, Maďarsko
I Fought the X and the X Won, Muzeul de Arta, Cluj-Napoca, Rumunsko; National Museum of Fine Arts, Malta
- 2010 Transart Communication/Public Dialog, Komárno/Komárom, Slovakia/ Maďarsko
Der Drang nach Osten, Parallels towards Postcolonialism and Coloniality within the Centraleuropean space, Galéria Hit, Bratislava, Slovensko
Vedro, Meetfactory, Praha, Česko
Romantika mojej mladosti, budúcnosť mojej nostalgie, Stredoslovenská galéria, Banská Bystrica
Formats of Transformation 89-00, MUSA Museum auf Abruf, Viedeň, Rakúsko
- 2009 European Open Air Gallery – Donumenta 2009 – Regensburg, Nemecko
Od sadry k žuvačke, Nitrianska Galéria, Nitra, Slovensko
Open Office, Aircraft Gallery, Bratislava, Slovensko
Fantázie o začiatku, Miestna knižnica Petržalka, Bratislava, Slovensko
- 2008 Slovenský obraz (anti-obraz) 20. st. v slov. výtv. umení, Jazdiareň Pražského hradu, Praha
Všetko o múzeu, Slovenská národná galéria, Bratislava
Brno Art Open 08, Brno, Česko
Strip – images in line, Kunstmuseum Stuttgart, Nemecko
Young Blood EXPORT, Galéria SAS, Bratislava, Slovensko
- 2007 Hot Destination, Marginal Destiny IV, Motorenhalle, Drážďany, Nemecko
Zůstane to mezi námi, Karlin Studios, Praha, Česko
Objekty & inštalácie, Slovenská národná galéria, Bratislava, Slovensko
Praguebiennale 3, Karlín Hall, Praha, Česko
- 2006 Models for a Fictional Academy, Hungarian Academy of Fine Arts, Budapešť
Strip – images in line, Galerie Anita Beckers, Frankfurt nad Mohanom, Nemecko
Transferring Slovak Art, Múzeum súčasného umenia, Novi Sad, Srbsko
How to Do Things? – In the Middle of (No)where...Berlin, Kunstraum Kreuzberg / Bethanien, Berlín, Nemecko
Grey Zones, Galerie für Zeitgenössische Kunst, Lipsko, Nemecko
The Urban Condition, Museum De Paviljoens, Almere, Holandsko
Donaumonarchie, Billboard Gallery Europe, Bratislava, Slovensko
Gray Zones, Dům Umění města Brna, Brno, Česko
How to Do Things? – In the Middle of (No)where... Budapest, Trafó Gallery, Budapešť, Maďarsko
Man, Hero, Spirit, Machine, Galéria Medium, Bratislava, Slovensko
Les Beaux Ideals, Galéria Jána Koniarka, Synagóga – Centrum súčasného umenia, Trnava,

Universal 2010, Inštalácia (prípravné práce)

UNIVERSAL

V byte, kde som vyrastal, sme mali detskú izbu a chodbu zariadenú sektorovým nábytkom UNIVERSAL, ako i väčšina našich známych a susedov. Denne som prechádzal do detskej izby popod „víťazný oblúk“, zostavu, ktorú vymyslela moja mama. Môžem povedať, že som ju naozaj obdivoval a väčšina susedských variácií tohto nábytku mi prišla nudná a nekreatívna. UNIVERSAL sa stal fenoménom, ktorý dobyl náš obytný priestor na dlhých tridsať rokov (od roku 1971). No už v osemdesiatych rokoch upozorňovali sociológovia na unifikáciu domácností zariadených týmto nábytkom, začali sa totiž podobať jedna na druhú. Zároveň sa UNIVERSAL stal vizuálnym symbolom normalizácie na poli bytovej estetiky. Legendárny český dizajnér Jindřich Halabala, otec UNIVERSALu, by z toho určite nebol nadšený. Ideou jeho stavebnice bola dostupnosť, variabilita, praktickosť (skrine a skrinky boli hlboké, mali sme v nich takmer všetko: šaty, uteráky, topánky, lyžiarky, vysávač, kably...), nie strata originality bytu. Po roku 2000 nastal obrat a naše domácnosti, ale i verejné inštitúcie nastúpili cestu lacnej ikeaizácie. UNIVERSAL začínal byť vzácnejší a dnes sa pomaly stáva nostalgickým zberateľským kusom. Jeho hodnotu som si začal uvedomovať, keď som sa sťahoval späť do maminho bytu, ale potreba niečo v ňom zmeniť, mi dávala súhlas na jeho odstránenie. Hľadal som spôsob, ako pretransformovať status tejto používanej veci a ako z nej urobiť živú atrakciu, pamätník, kde sa pôvodná funkcia stratí, nahradí sa obdivom a participáciou návštevníka. Ten bude môcť prejsť naživo intímnu zónou našej rodiny. Chcel som oceniť paradoxný „víťazný“ modernistický koncept, ktorý je v pozadí Halabalovej idey dostupnosti a praktickosti. Svoj zámer som jedného dňa nakreslil na papier, ktorý som nechal náhodou na kuchynskom stole. V skice sa chodbová zostava zmenila na vyhlíadkový víťazný oblúk pre ľudí, bolo tam jasne vidieť človeka, ktorý stojí na UNIVERSALE ako na vyhlíadke. Mama mi do skice dopísala: „Urob to! Nepoznám Ťa!“. Dnes na jeho mieste stojí vešiak z IKEY.

Michal Moravčík

Universal 2010, Inštalácia (prípravné práce)

Universal 2010, Inštalácia (pohľad zo zadnej strany)

Pro Moravčíkovo pojetí je příznačný kritický akcent, upozorňování na opomíjené a skryté souvislosti společenského dění v historickém až „archeologickém“ odkrývání vrstev skrytých za novějšími nánosy. Jeho sonda směřuje do soukromé paměti, ale současně odkazuje k „velké historii“, jakou jsou třeba důležité mezníky česko-slovenských dějin. Moravčíkův objekt „Universal“ (2010) v první části expozice vznikl rozložením skříňového systému značky Universal z autorova bytu. Ke stropu instalovaný oblouk skříněk, který kdysi za socialismu vystavěli v předsíni umělcovi rodiče, je zde znovu sestaven do jakéhosi mostu nebo rampy, která umožňuje divákův vstup. Ready made Universalu jako určitého emblému socialistické bytové kultury zvyznamňuje retrospektivní nuance tohoto objektu. Moravčíkova „Subtilní historie“ (2009) v závěru expozice představuje procesuální dílo, kdy může sám divák zasahovat do historické osy zahrnující rozmezí let 1918 – 1992 (jedná se data, která podle autora ohraničují společnou historii Čechů a Slováků).

Marika Kupková

Universal 2010, Inštalácia

**Námestie hrdinov, Budapešť
2010, malba akcia**

1951 narodená v Kremnici

Štúdium

1966 – 1970 SŠUP v Bratislave

1970 – 1976 Vysoká škola výtvarných umení, oddelenie voľnej grafiky

2002 Habilitácia na docentku na Vysokej škole uměleckého průmyslu, Praha

2003 dodnes Pedagogicky pôsobí na Katedre pedagogiky výtvarnej výchovy TU PdF v Trnave
Žije a tvorí v Bratislave

Samostatné výstavy (výber)

1997 *Ars Rediviva*, Praha, Národní technické múzeum (CZ)

1998 *Enigma*, Bratislava, GMB Mirbachov palác

2001 *Videnie*, Bratislava, CC centrum

2002 *Inventúra*, Trnava, Galéria Jána Koniarka

2003 *Malá retrospektíva*, Žilina, Považská galéria umenia

2005 *Kompresie*, Bratislava, Galéria Nova

2007 *Veronika Rónaiová – Nová tvorba*, Bratislava, Galéria Bonjour

2008 *Na nebi i na zemi*, Bratislava, Výstavná sieň SVÚ, Dostojevského rad

REALizácie, Bratislava, GMB Pálffyho palác

Sociálna sonda 1, Brno, Galerie u dobrého pastýře (CZ)

2009 *Dvojhlas*, Galéria Kruh, Ostrava (CZ)

Cestou malby, Art gallery Devín

2010 *PIKANTOTÉKA spolu s Cyrilom Blažom a Michalom Černušákom*, Výstavná sieň Slovenského inštitútu, Budapešť (H)

2012 *Sociálna sonda 3 – s J. Filom a P. Rónaiom*, Dom umenia, Bratislava

Kolektívne výstavy (výber)

1999 *Slovak art for free (Benátske Bienále)*, Česko-slovenský pavilón, Benátky (I)

2001 *Melancholie*, Brno, Moravská galerie (CZ)

2003 *Slovenské vizuálne umenie*, Bratislava, Slovenská národná galéria

2005 *Prievan – súčasná slovenská malba*, Praha, dom U Zlatého prstenu (CZ)

2006 *Autopoesis*, Bratislava SNG

22 minut 50,28 sekundy, Praha Galerie Art Factory (CZ)

2007 *Collezionami*, Bari, Cittadella della Cultura (I)

Medzinárodné trienále kresby, Wroclaw, Museum Academy (PL)

2008 *Slovenská grafika XX. Str.*, Bratislava, GMB Mirbachov palác

Stredoeurópsky festival umení Trnava 2008, Trnava, GJK Kopplov kaštieľ

2009 *Medzinárodné trienále kresby*, Museum of Academy, Wroslaw (P)

2010 *Medzinárodná výstava kresby*, World gallery of drawings, Skopje (M)

2011 *Alternatívna slovenská grafika*, Galéria Cypriána Majerníka, Bratislava

ObraSKov – súčasná slovenská malba, Wannieck Gallery, Brno (CZ)

East of Eden – Photorealism, Ludwig Museum, Budapešť (H)

2012 *Nulté roky*, Modem galéria, Debrecen (H)

Sociálna sonda v rézii Veroniky Rónaiovej

Veronika Rónaiová (1951) patrí k tým umeleckým osobnostiam, ktorých dlhodobý neustále sa vyvíjajúci umelecký program možno sledovať ako vzrušujúcu cestu k postupnému napĺňaniu. Je totiž určovaný aj autorkiným konceptom stáleprítomného uvažovania o tom, kto je súčasný umelec a aký má vzťah k svojmu dielu, svojmu publiku, k svojmu svetu sociálnych väzieb. Práve tento rozmer osobného vkladu robí z jej tvorby aj dokument svojej doby. Veronika Rónaiová ako maliarka vždy tendovala k veristickej maľbe a kresbe a fotorealizmu manipulovanému práve subjektívnym prístupom, neskôr sa našla v postmodernom eklekticisme podriaďujúcom chaos vizuálnych šumov vlastnému myšlienkovému svetu a emocionálnemu náboju. Dovolila svojim motívom, aby vystúpili z plátien, kresbám, aby zaplňali steny výstavných siení, obrazovým inštaláciám, aby zdôraznili pominuteľnosť nielen aktuálnych konfigurácií obrazov. Už hyperrealistické radenie zdanlivo náhodných fragmentov v autorkiných maľbách a kresbách obsahovalo princíp skladania jednotlivých motívov spôsobom prepájajúcim osobné, subjektívne a iracionálne vstupy s odosobnenými, odcudzenými motívmi alebo univerzálnymi témami. Takisto aj citácie a privlastňovanie majú ako tvorivé prístupy pevné miesto v jej tvorbe. Jej aktuálny projekt je akosi viacvrstvovou mozaikou, ktorá obsahuje množstvo fragmentov, čiastkových tém, osobných skúmaní, vrstiev, ale nijaký komplexný zašifrovaný obraz. Jeho podstatným rozmerom je čas a kódovanie je preto mnohostupňové, pričom rodina je tu použitá ako autorkin mikrokozmos. Veľmi pozoruhodný súzvuč s projektom mala aj známa akcia Rudolfa Sikoru nazvaná aktuálne „STARS from Brno“ na vernisáži, kde postupne otláčal na plátno znaky narodenia a smrti, vzniku a zániku, * a †, z dlaní všetkých prítomných.

Výstava s názvom Sociálna sonda v rézii Veroniky Rónaiovej v Galerii u Dobrého pastýře v Brne, ktorú uviedol Jiří Valoch, je koncipovaná ako jediné umelecké dielo. Je to multimediálna inštalácia vystavaná z diel rôznych autorov a ďalších exponátov vo funkcii memorabilií. Je to dielo striktné nedefinované, plynúce, nestále, otvorené. Subjektívny výber autorky zastupuje metaforicky akt spomínania ako

KOMPRESIA 2008 – 2012, obrazová inštalácia, variabilné rozmery cca. 200 x 9 000 cm

selektívny záznam minulosti. Pamäť je tu nevyčerpaným zdrojom, nekonečným archívom, depozitom, v ktorom sú uchované nielen fakty a predmety, ale aj ich vzájomné súvislosti, prevrstvenia, kontexty. Spomienky tvoria dejiny – malé privátne dejiny jednej umeleckej rodiny „zapísanej“ jednou jej členkou na pozadí tých veľkých dejín a dejín umenia. Sú to dejiny nesmierne zaujímavé, vďaka bezprostrednosti s akou otvárajú priechy plné autentických exponátov (napríklad z dnes už strateného socialistického sveta poznačeného istou mierou absurdity). Tá napokon živí aj nostalgické pobavenie, dnes už nevyhnutne sprevádzajúce naše ohliadnutie späť, ktorá má svoju príťažlivosť aj pre mladších autorov, keďže umožňuje vnímať dobové sociálne ornamenty v akokoľvek prispôsobenom rámci. Zároveň si tu ale nutne uvedomujeme prekryvanie vrstiev súkromného a verejného, Rónaiovej obvyklé „robenie si poriadku“, z ktorého sa pre vnímateľa generujú nečakané prepojenia a významy. Projekt obsahuje diela 27 autorov, maľby, kresby, fotografie, básne, texty, videá, koncepty a jeho súčasťou je aj katalóg, ktorý autorka skoncipovala ako kompozíciu rôznych výpovedí. Celý projekt je akýsi Rónaiovej multimediálny denník, k podobe ktorého sa dopracovala po dôkladnej re-konštrukcii spomienok a ideí, s nutným nadhľadom. Existuje nejaký silnejší príklad prieniku súkromného a verejného ako publikovanie intimity denníkového záznamu? Tým skôr, že v ňom uviazli mnohé ďalšie osobnosti prostredníctvom svojich myšlienok a diel, rodina, kolegovia, študenti. Doslova uviazli v autorkinej sieti. Rónaiová sa však nestavia do role hovorca svojej rodiny ani svojej generácie, ani umeleckej komunity. Jej výpoveď je alternatívou, jedným z možných rámov. Ako súčasná umelecká osobnosť nasleduje nutnosť postupne vytvárať seba samu vo svojich dielach. Pridanou hodnotou pre české publikum je Rónaiovej zverejnenie jej vlastného „československého kontextu“, ktorým tak prirodzene pripomína skutočnosť spoločného umeleckého sveta v rokoch minulých.

Lucia Gregorová

Sociálna sonda v réžii Veroniky Rónaiovej

5. 9. – 16. 10. 2008, Galerie u Dobrého pastýře, Brno, Úvod Jiří Valoch

Heréza I. 2008 – 2011, obrazová inštalácia (3 časti), variabilné rozmery cca. 150 x 6 000 cm **Heréza II. 2011**, obrazová inštalácia (3 časti), variabilné rozmery cca. 150 x 6 000 cm

Výmena, 2009, olejomalba na nájdenom umeleckom diele,
Júlián Filo: Hľadania a omyly, 1991
 olej na plátne 130 x 110 cm

Rónaiovej heréza

Možno to tak na prvý pohľad nevyzerá, ale z osobného hľadiska ide o jednu z najodvážnejších aropriácií/komentárov v dejinách slovenského výtvarného umenia. Jeho podstatou je postoj dcéry Veroniky Rónaiovej k otcovi – maliarovi k Juliánovi Filovi, ktorý ju v jej ranej tvorbe umelecky veľmi ovplyvnil – v určitej chvíli (v 80. rokoch) ich spájal vzťah k formálnym možnostiam hyperrealizmu.

Rónaiová zdedila obraz svojho otca a maliarsky doň vstúpila. Vieme si predstaviť, že táto heréza ju musela stať obrovskú odvahu a námahu, silné presvedčenie o zmysle samotného aktu „znesvätenia“. Z interpretačného hľadiska sa ponúka Jungov Elektrin komplex, o vzťahu dievčaťa k otcovi, čo možno na prvý pohľad vyznieva ako príliš dramatické. Ale na druhej strane pri úvahách o Filovej tvorbe je psychoanalytická metóda dejín umenia jedným z možných spôsobov, ako pochopiť aj iné než jej formálne znaky. Na pozadí pop-artu, fotografického realizmu, prípadne špecificky architektonickej 2D koláže sa totiž formuje atmosféra záhadných vzťahov medzi zobrazenými figúrami, určitá tlmená erotickosť, a všetko je zastrešené témou nie veľmi frekventovanou v našom umení – kafkovsky úradníckou.

Nie je preto náhodné, že Rónaiová domalovala do tohto obrazu práve dvojité akty. Vzniklo hybridné dielo, dielo dvoch rukopisov, do istej miery intenzívne a znepokojujúce aj bez toho, aby divák poznal všetky uvedené súvislosti.

Richard Gregor

- 01.01. 1980 Trnava
- 1998 – 2002 Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave
- 2003 – 2007 Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave
- 2008 – 2011 Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave, doktorandské štúdium

Pôsobí ako odborná asistentka na Katedre pedagogiky výtvarného umenia Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.

KOLEKTÍVNE VÝSTAVY (výber)

Domáce

- 2006 *Fórum dizajnu – inšpirácie pre nábytok 2006*, Agrokomplex, Nitra
Výber z Fóra dizajnu 2006, design factory, Bratislava
- 2007 *Cena za Eko Dizajn*, BB EXPO – R.I.S, Banská Bystrica
Diplomové práce 2007, Dom umenia, Bratislava
Mimo/a/riadna, Galéria Medium, Bratislava
- 2008 *Fórum dizajnu – zážitok zo stolovania 2008*, Agrokomplex, Nitra
- 2009 *Kruhy na vode 2008. 5. ročník súťaže dizajnu orientovaného na remeslo*. Galéria ÚĽUV, Bratislava
2. Bienále úžitkového umenia. Slovenská výtvarná únia, Bratislava
RE- recyklovať, reparovať, rešpektovať. Satelit, Bratislava
Triennale textilu 2009. Galéria P. M. Bohúňa, Liptovský Mikuláš
Triennale textilu 2009. Dom umenia, Bratislava
- 2010 *Fórum dizajnu 2010 / Textil a dezén v interiéri*, Agrokomplex, Nitra
3. Bienále voľného výtvarného umenia. Slovenská výtvarná únia, Bratislava
Kruhy na vode 2010. 6. ročník súťaže dizajnu orientovaného na remeslo. Galéria ÚĽUV, Bratislava
- 2011 *3. Bienále úžitkového umenia*. Slovenská výtvarná únia, Bratislava
- 2012 *Triennale textilu 2012, Triennale textilu 2009*. Galéria M. A. Bazovského, Trenčín

Zahraniché

- 2005 *4. ročník bienále ateliérov textilnej tvorby/Práce studentů Ateliéru voľnej textilnej tvorby Evy Cisárovej-Minárikovej na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave*, Muzeum Boženy Němcové, Textilní muzeum Česká Skalice, Česká republika
- 2006 *Práce studentů Ateliéru voľnej textilnej tvorby Evy Cisárovej-Minárikovej na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave*, Galerie N, Jablonec n./N, Česká republika
Ethical fashion show, Tapis Rouge, Paríž, Francúzsko
- 2007 *La Marque Recyclaid*, Comptoir du Marais, Paríž, Francúzsko
Fenomén kniha 2007, Dům pánů z Kunštátu, Brno, Česká republika
- 2009 *Triennial of Textile Art*. Gallery Szombathely, Szombathely, Maďarsko
Miniartextil/ ...e lucem le stelle... Ex- Church san Francesco, Como, Taliansko
2. bienále úžitkového umenia. Galerie S.V.U. Mánes DIAMANT, Praha, Česká republika
- 2010 *Miniartextil 2010/ "Et scientillérent les étoiles"*. Salons de l'Hôtel de Ville, Montrouge – Paríž, Francúzsko
3. bienále voľného výtvarného umenia. Galerie S.V.U. Mánes DIAMANT, Praha, Česká republika
- 2011 *Miniarttextil*. Kherson, Ukrajina
- 2012 *Triennial of Textile Art*. Gallery Szombathely, Szombathely, Maďarsko

SAMOSTATNÉ VÝSTAVY

Domáce

- 2009 *Stav neprítomnosti*. Západné krídlo trnavskej radnice, Trnava
- 2010 *Dynastia*. Nitrianska Galéria, Galéria mladých, Nitra
- 2011 *K plnosti*. Katedrála sv. Jána Krstiteľa, Trnava

Ocenenie tvorby – Zahraniché

- 2007 *Fenomén kniha 2007*, ocenenie za najlepšiu prácu v kategórii Kniha – objekt

Invisible Love, 2012 video,
(vpredu) 01/01/01, 2004, 10 x 15 cm x 25 ks,
inštalácia, technika viazania kníh, výšivka

Pod kontrolou, 2009, 30 x 30 x 11,5 cm, objekt,
apropriovaná antikorová lékárnička, výšivka na
obvaze, odkazový lístok, plechová figúrka

Prvá pomoc pre lásku, 2005, 30 x 30 x 7 cm, inštalácia strojové pletenie, apropriované predmety

Vo svojej tvorbe Zuzana Branišová pracuje s pomerne širokou množinou odkazov, v rámci ktorých sa jej výtvarný program dokáže pohybovať okrem voľnej tvorby aj na poli dizajnu a úžitkového umenia.

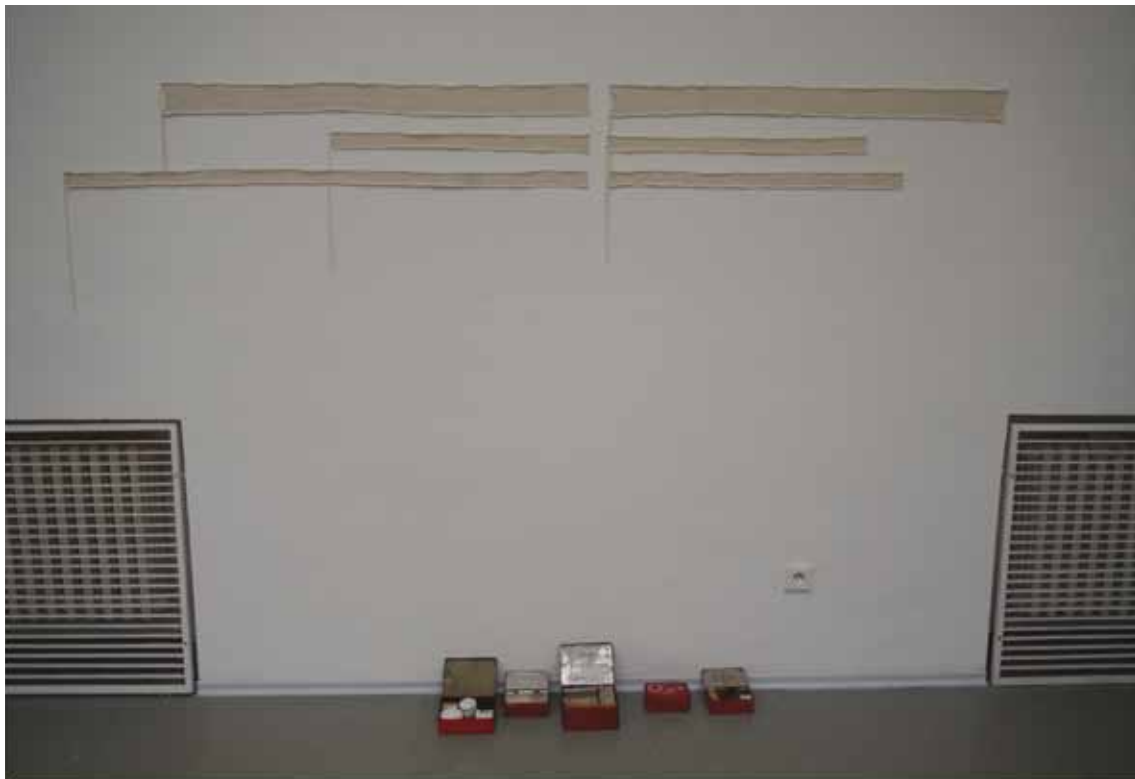
V roku 2007 absolvovala Ateliér voľnej textilnej tvorby na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave a dominantou jej výtvarného vyjadrovania sa tak následne logicky stáva, napriek rôznym formálnym a vizuálnym odklonom, pohyb práve v tomto médiu. Samotný textilný materiál podrobuje kritickému a diskurzívnemu skúmaniu, ktoré sú úzko späté s potrebou zasadenia do konceptuálneho rámca. Tá sa prejavuje ako exponovanie obsahovej zložky s následným rozšíreným a obohateným modom čítania, ktorý presahuje kontext dizajnu alebo úžitkového umenia v jeho klasickom chápaní.

Vizuálne informácie, ktorými sú jednotlivé diela Zuzany Branišovej nasycované, obsahujú vo väčšine prípadov istý stupeň spirituality. Ide o problematiku spojenú s otázkou náboženstva, jeho projekcie do umenia ako aj preverovanie adekvátnosti tejto projekcie. Na jednej strane môže spomínaný spirituálny rámec jej práce tvoriť leitmotív diela, na druhej strane môže fungovať len ako podprahová, stále prítomná rovina, ktorá na podklade využitia iného typu kódovania neustále presakuje na povrch.

Od konceptuálne ladených textilných objektov sa jej záujem postupne presúva k zložitejšie kódovaným inštaláciám obsahujúcich postkonceptuálne roviny myslenia a komorne ladené spirituálne úvahy sú nahrádzané kritikou galerijného rámca. V projekte z roku 2009 s názvom Stav neprítomnosti môžeme zaznamenať posun, v rámci ktorého sa na podklade individuálnej mytológie pre autorku okrem osobných úvah stáva dôležitým pole významov vzťahujúcich sa na konkrétny priestor. Spoločného menovateľa jej neskorších prác môžeme potom definovať ako pokus o rekontextualizáciu určitého priestoru cez jeho mapovanie a prehodnocovanie, ako jednotlivé vizuálne vstupy a intervencie, ktoré môžu viesť až k metaforickej či doslovnej perzekúcii génia loci.

Keď v inštalácii *Dynastia* (2010) nechá Branišová priestor galérie agresívne napadnúť istým druhom parazitického zásahu v podobe mramorovaných tapiet a zatretím časti zábradlia, poukazuje tak na nekritické využívanie priestorov, ktorých pôvodná funkcia zostáva ignorovaná a jej účel je prepisovaný do redukovanej podoby kapitalistického užívania. Vytvára tak prenosný vzorec, ktorý umožňuje kontext priestoru nanovo programovať, scenár, ktorého jednotlivé scény sú podľa konkrétneho zámeru a potreby vždy opätovne prehrávané na iných miestach a v iných súvislostiach.

Roman Gajdoš

Prvá pomoc pre lásku, 2005, 30 x 30 x 7 cm, inštalácia strojové pletenie, apropriované predmety
01/01/01, 2004 10 x 15 cm x 25 ks, inštalácia, technika viazania kníh, výšivka

Rudolf Fila

VÝTVARNÁ VÝCHOVA V ENTROPICKOM ČASE

(výber z textu)

Umenie považujem za jednu z možností, ako sa dá slobodne prejaviť, pocit, názor, postoj, idea, limitovaného jedinca a snáď aj skupiny. Skepsa vyplýva z toho, že v skupine sa síce sčítavajú všetky sily, ale aj alibizmy a predsudky, ktoré obmedzujú najviac. Taká činnosť, ako umenie, bez vymedzenia presného zmyslu, na ktorý sa vie vždy len pýtať a (chvalabohu) nikdy definitívne odpovedať, nám dáva možnosť byť trochu všetkým: obdivovateľom, ospevovateľom, kazateľom, eskamotérom, vynálezcom, virtuózom, stvoriteľom, intelektuálom i primitívom s najťažšími atavizmami. A vlastne ničím. V úhybných manévroch takejto slobody sa nájdu vždy štrbiny pre najrôznejšie aliby. Možno, že najsilnejším z nich je médium. To smutne preslávené „ako“ alebo „čím“. Žijeme vo veku fetišizácie médií, kedy sa strmo vynárajú a zunúvajú celé záplavy objavov, samopašne samospasiteľných. Vynára sa preto naliehavý problém divergencie a konvergencie s priamym vyústením do dnešnej entropickej hrozby.

Azda je znovu načase pripomenúť si, že umenie je len jedno a jediné jeho podstatné kritérium je kvalita. Jeho hodnota sa nemeria ani dĺžkou cesty k nemu, ani praktikami, akými sa k nemu dopracujeme, ba ani spôsobmi, ktorými ho vytvárame. Obrovská diferencovanosť, ak nechceme použiť okrídlený pojem pluralita, akou sa vyznačuje súčasná výtvarná tvorba, dáva šancu najrozličnejším temperamentom, prístupom i kategóriám vyjadrovania. Očo ide predovšetkým: prísť s vlastným objavom, vytrysknutým z hlbkej citovej i intelektuálnej základne osobnosti, uplatniť svoj subjekt v mnohohlase súčasnej tvorby. V čase ktorý kráča k takejto slobode, nie je rozhodujúca príslušnosť k slohu ani k smeru. Nepomôže teda ku vkročeniu cez prah umenia žiadne zručné plnenie zásad ani naplňovanie noriem. Súčasné umenie vskutku ohmatáva korene tvorby a snaží sa odhaliť predovšetkým podstatné zdroje kreativity. Bez predsudkov, ba dokonca dalo by sa povedať i bez hanby, že ním bude opovrhnuté. Raz pre primitivizmus výrazu, inokedy naopak pre rafinovanosť. Eklekticismus a synkretizmus, bez rozpakov používajúci ľubovoľné tvaroslovné kombinácie, už stráca odporcov, ak sa s ním narába ako s predsudkovým prostriedkom. Učíme sa totiž uznávať v tvorbe prioritu obsahových cieľov. Nie, že by sme prostriedky podceňovali, avšak nefetišujeme ich, uznávame ich dôležitosť, či už v čistom alebo zmiešanom použití v štruktúre diela. Spôsob, akým budú hrať v sústave, môže byť režírovaný minimalistickou, lakonickou výrečnosťou, alebo pre rozohratie komplikovaných pocitov dnešného človeka i superelektronickými mechanizmami. Do umenia vstupujú dnes možno oveľa častejšie básnici, filozofi, vynálezcovia, vedátori a technici ako estéti, avšak najdôležitejším predpokladom pre tvorbu zostáva intenzita zážitku a života. Že doňho patrí aj umenie, t.j. druhá ľudská príroda je predsa samozrejmé.

„ZBORNÍK PRÍSPEVKOV Z KONFERENCIE - ÚLOHA VÝTVARNEJ VÝCHOVY V PEDAGOGICKEJ PRAXI“, vydalo MC Banská Bystrica v roku 1998, zodpovedný redaktor Stanislav Tropp, s. 12. a 13. ISBN 80-8055-117-0

Záber do ateliéru malby na KPVU – študentská práca na tému "Aktuálna titulka", 2012

Deinštalácia výstav

Recenzia katalógu výstavného projektu Veroniky Rónaiovej v bratislavskom Dome umenia

Významná slovenská umelkyňa Veronika Rónaiová prekvapila na jar 2012 širšiu verejnosť veľkorysým projektom, v ktorom figurovala nielen ako autorka a jedna z kreatívnych protagonistiek, ale úspešne zvládla aj rolu kurátorky a kultúrnej manažérky v tom najlepšom zmysle slova. Výstavný projekt v bratislavskom Dome umenia, ktorý sa uskutočnil v mesiacoch marec – apríl 2012, Rónaiová koncipovala v dvoch hlavných výstavných priestoroch na 1. poschodí tejto kultúrnej inštitúcie ako dve samostatné výstavy, medzi ktorými sú relevantné významové prieniky.

Prvá výstava *Sociálna sonda 2* bola zaujímavým pohľadom na rôznorodú tvorbu ôsmich výtvarníkov a výtvarníčok, členov Katedry pedagogiky výtvarného umenia PdF Trnavskej univerzity v Trnave, kde v kolektíve umelcov a pedagógov pôsobí aj Veronika Rónaiová. Divákovi v tomto prípade autorka ponúkla nielen mikrosondu do vlastnej tvorby, prezentovanej inštaláciou obrazov s intermediálnymi presahmi *Kompresia* (2008 – 2012), ale vytvorila hlavne veľkorysý priestor na prezentáciu umeleckých diel svojich kolegov a kolegyň z Katedry pedagogiky výtvarného umenia (B. Baláž, M. Balážová, C. Blažo, Š. Blažo, Z. Branišová, R. Gajdoš, M. Moravčík). Vyznačovali sa rozmanitosťou umeleckých prístupov a pluralitou aktuálnych sociokultúrnych a politicko-kritických tém, ktorých spoločným menovateľom je stratégia neokonceptualizmu.

Tomu zodpovedá aj koncepcia katalógu výstav, ktorý sa stane ich dôležitou sprievodnou publikáciou. Hlavnou zložkou katalógu, pripraveného v koncepcii Veroniky Rónaiovej, je jednak úvodný text PhDr. Vladimíra Beskida, v ktorom tento výtvarný teoretik, kritik a kurátor s príznačným vhladom do problematiky charakterizuje povahu oboch výstav a ich autorské zastúpenie, jednak podrobná bohatá fotodokumentácia všetkých vystavených diel, ktoré boli prezentované v Dome umenia v Bratislave. Zárukou kvality katalógu je okrem autorskej koncepcie Veroniky Rónaiovej aj supervízia jeho všetkých častí samotnou autorkou projektu.

PhDr. Katarína Rusnáková, Ph.D.
03. 07. 2012

Študentské práce nainštalované v školských priestoroch, na témy „Interpretácie“, „Brikoláž“ a kresba na stene

Posudok na katalóg: SOCIÁLNA SONDA 2 VERONIKY RÓNAIOVEJ

Katalóg reflektuje výstavu s rovnomenným názvom SOCIÁLNA SONDA 2 VERONIKY RÓNAIOVEJ Vernisáž: 27. marca 2012 o 17.00 hod. Trvanie výstavy: 27. marec – 22. apríl 2012. Miesto: Dom umenia, Nám. SNP 12, Bratislava. Autorka projektu: Veronika Rónaiová. Kurátor výstavy: Vladimír Beskid. Zúčastnení autori: Blažej Baláž, Mária Balážová, Cyril Blažo, Štefan Blažo, Zuzana Branišová, Roman Gajdoš, Michal Moravčík, Veronika Rónaiová

Výstava bola pripravená pre Národné osvetové centrum v Bratislave. Organizátorkou a realizátorkou projektu/výstavy je významná slovenská umelkyňa Veronika Rónaiová. Názov projektu jej priznáva autorský podiel na koncepcii výstavy, ktorá sa uskutočnila ako reprezentatívne podujatie k 20. výročiu založenia Trnavskej univerzity.

Katedra pedagogiky výtvarnej výchovy si v priebehu rokov získala rešpekt nielen kvalitnými výstupmi absolventských prác, ale aj umeleckou činnosťou jej pedagógov, ktorí sú činní na umeleckej scéne Slovenska. Na výstave sme sa stretli s autorskou interpretáciou ich tvorby v artikulácii Veroniky Rónaiovej. K prezentovaným autorom patria umelci stredne starej generácia: Veronika Rónaiová (1951), Blažej Baláž (1958), Mária Balážová (1956), mladší Cyril Blažo (1970), Michal Moravčík (1974) a nastupujúca generácia: Zuzana Branišová (1980), Roman Gajdoš (1983).

Výstava bola konfrontáciou i komplementárnym doplnením pohľadov ľudí, ktorí pracujú vedľa seba, ale uplatňujú vlastný pohľad na aktuálne témy. Výstava nadväzuje na projekt "Sociálna sonda 1.", ktorú realizovala autorka v roku 2008 v Brne. Táto výstava bola koncipovaná ako jedno umelecké dielo, vytvorené inštaláciou v priestore - spôsobom akejsi viacvrstvej mozaiky prác vybraných umelcov – ako súčasť privlastnenej sociálnej skutočnosti a stretla sa s úspechom. Kurátorstvo výstavy zaisťoval významný teoretik umenia i dlhodobý spolupracovník katedry Vladimír Beskid, ktorý bol zárukou kvalitnej koncepcie i realizácie podujatia. Katalóg prispeje k informovanosti čitateľov a priaznivcov súčasného výtvarného umenia o aktuálnom dianí. Publikáciu (katalóg), **odporúčam** na realizáciu.

Prof. PhDr. Eva Kapsová, PhD., ÚLUK FF UKF Nitra

Rétorika modernosti

(pracovní verze přednášky z 26. 3. 2001, jen pro potreby semináře na Pedagogické fakultě UK, letní semestr 2001 – výber z textu)

Jazyky a slovníky, které tvoří rámec způsobu, kterým si definujeme situace, v nichž jednáme, vtrhují do dějin lidských společností ve formě velkých konstitutivních metafor, jejichž hegemonie charakterizuje celé epochy. Takové metafory generují slovníky a gramatiky, které nám umožňují uniknout z těch verzí světa, které se staly pastí, protože bezvýhodně rozporné a nesmiřitelně konfliktuální; umožňují nám přepsat naše verze světa tak, aby problémy a konflikty, které vyplývají ze způsobu, kterým si definujeme svou situaci ve světě, byly řešitelné. Setkáváme se s takovými problémy a konflikty pokaždé, když vnímáme jako vlastní příčinu neřešitelnosti něčí situace způsob, kterým si ji definuje, a radíme mu, aby se na svou situaci "podíval jinak", z jiného východiska, aby třeba o někom přestal mluvit "jen jako o nepříteli", aby přepsal verzi světa, v níž je jeho problém neřešitelný. Problémy a konflikty tohoto typu lze řešit jen změnou způsobu, kterým si definujeme naši situaci ve světě, jen únikem ze starého slovníku, jen předefinováním celku, do něhož se svou definicí situace integrujeme. Nazvěme ten celek, ten historický rámec našich definicí situací "hegemonická verze světa". Musíme se jí vždy v nějaké míře přizpůsobit, aby náš popis světa a nás samých mohl být sdílen s druhými lidmi, být jimi přijat jako legitimní východisko našeho jednání a naší role ve společnosti. Hranice každé verze světa jsou vždy v nějaké míře střeženy,

mají své inkvizitory a cenzory, jejich nerespektování je příčinou větších či menších konfliktů s druhými lidmi.

Kenneth Burke (1989, 158) zavedl výraz „representative anecdotes“ k označení „historek“, v němž jsou exemplárně shrnuty principy slovníku, který užíváme. Taková „historka“ obsahuje implicitně terminologii a závěry, které teorie historkou reprezentovaná obsahuje explicitně. Každý popis situace (*reflections of reality*) předpokládá selekci elementů, a ta může být více či méně reprezentativní. Tak například Platonovo podobenství o jeskyni je velmi reprezentativní historka idealismu, kamenování cizoložnice v evangeliu reprezentuje křesťanskou etiku milosrdenství a sebekritiky; styl moderní filosofie úspěšně reprezentuje Descartova historka o vidění, které na něj sestoupilo jedné listopadové noci roku 1619 a přivedlo ho k objevu absolutně jistého poznání - „myslím tedy jsem“, jediného poznání schopného přežít jeho rozhodnutí o všem pochybovat (“předpokládám, že všechny věci, které vidím jsou klamy, připouštím, že se nikdy nestalo nic z toho, co mám v paměti, plně omylů...”). Voltairovo „nesouhlasím s vaším názorem, ale chci vždy bojovat za to, abyste měl právo jej hlásat“ reprezentuje ideu tolerance, Darwinův boj živých bytostí o svou niku ve světě reprezentuje tržní společnost, Churchillovo „demokracie je nejhorší způsob vlády s výjimkou všech ostatních“ reprezentuje zase realistické pojetí politiky. Rozvinutím Hegelovy metafory (citované Heideggerem ve *Was heisst Denken*) „ponožka zalátaná je lepší než ponožka roztržená, to ale neplatí o vědomí“ objevíme všechny rozhodující momenty Hegelovy dialektiky. Vyprávění o vlaku v pohybu a o tom, co vidí lidé stojící na nástupišti na rozdíl od lidí sedících v rozjíždějícím se vlaku, je dobrou reprezentativní historkou pro úvod do teorie relativity (cf. Latour, 1988), Pavlovův pes slintající, když se rozsvítí červené světlo, reprezentuje principy slovníku, popisující chování živých bytostí z hlediska vzníkání a zanikání podmíněných reflexů, Bergsonova sněhová koule, nabalující stále nové vrstvy sněhu, zastupuje produktivně vitalistické pojetí vědomí, Patočkovo „hodnoty pro které stojí za to žít, jsou ty samé pro které stojí za to trpět“ (a jeho osobní příběh) je reprezentativní historka disidentské filosofie. Všechny takové historky a alegorie považujeme za příklady klíčových „representative anecdotes“ v dějinách evropského myšlení, v jejichž duchu se ustavují rozhodující hesla moderního slovníku a základy jejich gramatiky.

Demokracie v tomto smyslu jako „myšlení celého řetězu, nejen jeho článků“ probouzí k novému životu staré řecké „doxa“, znehodnocené platonismem. Úcta k svobodně utvořenému názoru, jehož relativnost je jeho zastáncem reflektována, je konstitutivní hodnotou liberální civilizace: v demokracii vládne ten, jehož názory nás přesvědčily, ne ten, kdo má autoritu vůdce (zná nejvyšší cíl) nebo vědce (zná pravdu) či mudrce (ví co je dobré).

Pojímám moderní společnost jako určitý typ hegemonické, historicky zformované diskurzivní kompetence, která umožňuje jednotlivcům a skupinám integrovat své cíle a zkušenosti do nové verze světa, vyjednávat novým „občanským“ či „racionálním“ způsobem o tom, co bude platit jako minulost, co jako budoucnost, kde jsou hranice vlastní identity, co je „vně“ a co je „uvnitř“ společnosti, co je „obraz přírody“ a co je naopak „obraz nás samých“, co je autentické a co je odvozené, co je čisté a co zamořené. Společnost je především příběh, konfrontace a prolínání možných událostí, motivů a postav příběhů, různých definic situací a jejich historického rámce, jiných logik, které se proplétají v rámci nejrůznějších negociačních režimů a verzí světa. Hegemonické verze světa, styly vyjednávání, negociační režimy, které charakterizují moderní společnost, jsou generovány šesti konstitutivními metaforami modernosti a, samozřejmě, také odporem proti nim, mobilizujícími protimetaphorami, kterými se významné skupiny snažily zlomit hegemonii moderních verzí světa.

Problémy komplexní a globální společnosti nelze řešit než radikálním zproblematizováním hegemonických slovníků modernosti. Prvním předpokladem je vědomí, že jako lidé zformovaní diskurzivní kompetencí moderní občanské společnosti jsme vězni určitých institucionalizovaných, historicky omezených metafor, rétorických figur a slovníků. Gianni Vattimo rozvíjí filosofii „oslabeného myšlení“ (*pensiero debole*) podle níž „*koiné* naší doby je hermeneutika“, ne racionalita, ale umění interpretace vycházející z vědomí historičnosti, relativnosti, kontextuálnosti vlastního slovníku, je základem demokracie.

Václav Bělohradský

tiráž